



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis Expositum

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

Quæstio Tertia. Quam obligationem conjuges habeant erga suos liberos?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059



QUÆSTIO TERTIA.

Quam obligationem coniuges habeant
erga suos liberos?

C A S U S

Fictus, & non fictus.

Lesbia arrogantis genij femina, & tum ob formæ venustatem, tum verò præcipue ob nobilitatem suam mirè superbiens, filium peperit marito suo Hilduino, viro nobili, sed non antiqui stemmatis, nam ante paucos annos adhuc inter scribas meruit, ac primus ipse honorum titulos suæ familiæ intulit, commissâ sibi à favente Principe Dynastiæ cujusdam præfecturâ. Persuaderi modò non potest delicata hæc Mater, ut ubera sua præbeat natæ proli, & proprio ipsam lacte potet, dicens, hoc dedecere suæ conditionis nobiles Matronas, seque risui fore cæteris, si instar plebejæ mulieris istud Officium ipsa subire veller, ridentibus insolentem factum, qui dictum hoc audiverunt, cum
fint

sint adhuc superstites, qui avi ipsius operam aliquot nummis in constra mercati sunt.

Q. I. Quid debeant Parentes suis liberis tum in alijs, tum quoad alimenta ?

2. An à peccato hæc Mater excusari possit ?

SYNOPSIS.

1. *Ante omnia Parentibus curandum est, ut liberi discant rudimenta fidei, & bonis moribus imbuantur; errantes quoque moderatè castigari debent.*
2. *Tenentur ab ijs avertere peccandi occasiones, ipsque præire bono exemplo, & à bono non retrahere, sed libertatem permittere, ut eligant vitæ statum.*
3. *Præter hæc obligantur præbere alimenta suis liberis, etiam illegitimis, ac spuris.*
4. *Quid nomine alimentorum intelligatur ?*
5. *An filius in divisione paternæ hereditatis debeat conferre sumptus in se à Patre factos, cum versaretur in studijs, vel in alia re addiscenda ?*
6. *Obligatio alendi liberos primariò afficit Patrem, Matrem verò solùm secundariò, excepto lacte.*
7. *An Mater liberos suos ipsa lactare teneatur ?*
8. *Deciditur hac de re quæsitum hujus casus.*

I. Videmus

I.



Idemus hunc casum in dies singulos evenire, verus proinde potius dicendus est, quàm fictus, faminis delicato hoc sæculo passim ita constitutis, ut, postquam prolem feliciter enixa sunt, vix recordentur amplius, se matres esse, viderique possint, amore multò teneriore ferri in catellum, quem toto die sinu foveant, quàm in propriam sobolem, quam paulò antè genuere, sed modò vix agnoscunt, esse suam. Quid de his sentiendum sit, postea dicemus; prius, quæ aliæ Parentibus incumbant obligationes erga liberos, paucis dabimus.

Est obligatio, quam erga suos liberos Parentes habent, duplicis generis, ut scilicet eorum curam gerant tum quoad ea, quæ ad corpus pertinent, tum, & hoc quidem primò, ac principaliter, in ijs, quæ concernunt animam, & prolium spirituale bonum. Vi hujus obligantur ad bonam earundem educationem, ut vel ipsimet per se, vel per alias personas honestas curent liberos suos institui bonis moribus, ut, dum adhuc sunt teneri, maturè doceantur orationem Dominicam cum salutatione Angelica, Symbolumque Apostolorum, ac alia fidei rudimenta, quemadmodum indicatur in *c. Vos ante omnia, De Consecrat. dist. 4.*

discant quoque præcepta tum Dei, tum Ecclesiæ, ut ea non solum memoriâ teneant, sed etiam observent; quem in finem invigilandum est quàm maximè Parentibus, ut liberis paulatim adolescentibus omnem peccandi occasionem præscindant, & delinquentes corrigant, nec dissolutis quidquam remittant per indulgentiam: à nimia tamen severitate abstinendum est, ne in atrociam verbera erumpant, nam quamvis licitum sit, etiam verberibus liberos castigare juxta illud Prov. 14. *qui parit virga, odit filium suum*, moderata tamen debet esse hæc verberatio, ne terminos punitionis paternæ excedat, qui enim filios cadunt atrociter, atque immaniter, qui mutilant, vulnerant, pedibus conculcant, ac generatim qui ita eos verberant, ut gravis læsio illis per hoc inferatur, aut irreparabile damnum oriatur, ut v. g. fiant inde surdastri, hebetes, stupidi &c. qui, inquam, sic castigant, hi sane non Parentes, sed carnifices sunt, & à peccato mortali excusari non possunt. Reginald. *L. 20. n. 42. Gobat in Quinario tr. 5. c. 29. n. 42. & seq. Bonac. in 4. præcept. Decal. dist. 5. q. ult. pu. 5. prop. unic. n. 5.* Cavendum quoque sedulò est, ne, dum eos verbis objurgant, convitijs, aut execrationibus utantur; hæc enim, ut alia mala taceam, vix aliquando filios emendant, sed magis ad indignationem provocant, quocirca monet Aposto-

lus

Ius Ephes. 6. Vos Patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros.

2. Operam quoque dare Parentes debent, ne mali sint ij, quorum confortio, ac societate liberi utuntur, nam ita facile fieret, ut ipsi quoque eadem vicia contraherent, ac sociorum pravis moribus assuescerent, quod ferè inevitabile esse, Divina Pagina testatur Ecclesi. 13. Qui tergerit picem, inquinabitur ab ea, & qui communicaverit superbo, induet superbiam. Nec minùs attendendum est, ne otio torpescant, nam otiositas pestis virtutum est, & vitiorum Mater. Neutiquam verò patiantur, ut illicitos amores sectentur, aut filiarum blanda procorum alloquia, furtiva oscula, vel tactus impudicos admittant, aut solæ absque arbitris cum juvenibus conversentur. Illud verò turpissimum est, si ipsimet Parentes, qui liberis deberent esse sanctitatis, æquitatis, continentiar, & aliarum virtutum Magistri, eos perverso exemplo, pravis consilijs, ac hortationibus inducant ad peccata, sintque ipsis petra scandali; si filios, filiasque à statu Religioso, quem ingressi sunt, vi, aut dolo retrahant, vel sine justa causa impedian; si invitos Matrimonijs jungant, aut Monasterium intrare compellant, quæ agendo extra omne dubium est, eos peccare mortaliter. Navarr. Manual. 6. 14. n. 17. Filliuc. 11. 28. p. 2. c. 2. n. 22. imò dum filias cogunt Religiosam vitam suscipere, vel ab eo

vitarum genere prohibent, incidunt ipso facto in excommunicationem latam à Tridentino Concilio Sess. 25. De Regular. c. 18. ut rectè advertunt Navarr. l. c. Barbosa De Offic. & potest. Episc. Alleg. 104. n. 6. Azor p. 1. L. 13. c. 9. q. 2. Ludov. Miranda in Manuali Prælator. tom. 1. q. 17. art. 4. conclus. 2. Eandem censuram ex Decreto ejusdem Synodi Sess. 24. c. 9. de re-form. Matrim. incurrere Parentes, qui filium, aut filiam injustè cogunt ad Matrimonium, docet Martha cum alijs quibusdam p. 4. De Jurisdict. censur. 1. cas. 71. n. 23 sed melius postremum istud negat Coninck. disp. 28. dub. 5. n. 48. cum Henric. cum ibi Concilium non egerit de quibuscunque personis, etiam privatis, quales sunt Parentes, sed solum de Dominis temporalibus, & Magistratibus, qui habent jurisdictionem in foro externo, & cogunt sibi subditos ad Matrimonium, atque ita declarasse dicitur Gregorius XIII.

3. Tenentur insuper Parentes filijs suis præbere alimenta, ut constat ex L. 1. 3. & 4. C. De Alend. liberis. & L. Nec filium. C. De Patria potest. estque hæc obligatio naturalis, ut docent passim omnes, oriturque ex ipsa naturæ propensione, quæ communis est homini cum belluis; siquidem feræ, quantumcunque aliàs sævæ, ac immanes, nutriunt proles suas; quapropter Parentes mortaliter delinquant, qui filijs notabiliter defunt in necessarijs alimentis absque causa

causa rationabili, ut habet Navarr. in *Manuali* c. 14. n. 17. Reginald. & alij, hocque ipsis incumbit, quamdiu filij infantes, ac teneri sunt, donec adoluerint; imò etiam si adulti fuerint, sed inepti, ac penitus inhabiles ad procurandam suam sustentationem, quia sunt vel mente capti, vel membris ita debilitati, vel alia quadam corporis incommoda valetudine impediti, nam tunc perinde se habent, ac si adhuc infantes essent. Si tamen adulti sint, & sustentare se ipsos possint, exercendo v. g. artem, quam didicerunt, si exercere illam probrosum ijs non sit; vel si aliunde habeant Patrimonium, aliavé bona, ex quibus sustentari valeant, cessat hæc obligatio respectu Parentum. Neque in hoc facienda est aliqua differentia inter legitimos filios, & illegitimos, atque etiam spurios, id est, eos, qui nati sunt ex concubitu humanis legibus damnato, cujusmodi sunt geniti ex adulterio, incestu, sacrilegio, nam istis quoque præstanda sunt necessaria alimenta, quidquid in contrarium statuerit aliquando Jus Civile in *Authent. Ex complexu*, c. De incestis nupt. *Authent. Licet Patri* c. De Natural. liberis ad fin. & *Authent. Quibus modis Naturales efficiantur sui*. Collat. 7. c. 15. ubi hujusmodi filij alimenta detrahuntur. Hunc verò rigorem Juris Civilis Jus Pontificium mitigavit, voluitque, ut alimenta filijs etiam spurij praberentur, cum illud

exigat æquitas naturalis, ita patet ex c. Cum haberet. De eo, qui duxit in Matrim. ubi sermo est de filijs spurij, & in fine hæc habentur: *Sollicitudinis tue intererit, ut uterque liberis suis, secundum quod eis suppetunt facultates, necessaria subministret, & c.* Per Venerabilem. Qui filij sint legitimi, in fine. Covarr. De Matrim. p. 2. c. 8. §. 6. n. 1. & 2. Barbosa in *Votis decisiv.* l. 3. Voto 128. n. 2. Gonzalez in cit. c. Per Venerabilem. n. 17. Azor tom. 2. l. 2. c. 4. q. 7. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 5. n. 4. Bonac. in *quart. Præcept. Decal. disp. 5. Quest. unic. pu. 5. §. 1. n. 2. V. Adde quarto & c.*

4. Cæterum nomine alimentorum hîc iterum intelliguntur non solum, quæ spectant ad cibum, & potum, sed etiam quæ ad vestitum, lectum, habitationem, medicinas, quando adversa valetudo ingruit, quæque ad disciplinam, & artes honestas addiscendas pertinent juxta conditionem, ac qualitatem personarum, ut possint adultæ se ipsas sustentare. *L. Si quis à liberis. §. Non tantum. ff. De Agnosc. & alend. liberis.* Hinc ait Azor l. c. n. 17. juxta omnium opinionem Patrem jure compelli ad sumptus, & expensas faciendas, ut filius literis operam det, intelligendo per literas ea, quibus cæteri more patrio paris conditionis filij erudiri, & informari solent, ut exponunt Filliuc. tr. 28. p. 2. c. 2. n. 24. Bonac. l. c. n. 2. & Gobat in *Quinario* tr. 5. Sect. 2. c. 28. n. 16. & seqq. Quare

Quare Parentes, quorum liberi non possunt conformiter suo statui aliter se alere, quam literis, ut sunt filij Nobilium, Doctorum &c. obligantur, ut curent illos instrui in literis, non verò obligatur agricola, vel opifex filium suum mittere ad scholas; neque obest, quòd Pater obligetur, dare filio potestatem eligendi quemlibet vitæ statum, ut pulchrè docet S. Th. 2. 2. q. 189. art. 6. in Corp. & consequenter ei suppeditare media ad quemlibet statum; hoc enim intelligi debet de statibus universalibus, videlicet Religioso, & seculari, non autem de quovis particulari; quare satisfacit suo officio pater, si in filium faciat eos sumptus, quibus pertingere queat ad statum aliquem suæ conditioni convenientem, militarem videlicet, politicum, mechanicum, sacrum, profanum &c. docetque hoc communis usus, jus determinandi filium ad certum studium esse penes patrem, qui utique magnam debet habere rationem inclinationis animæ versæ in filio. Huc spectat obligatio dotandi filias, est enim dos loco alimentorum, & hæc obligatio locum habet etiam respectu spuriarum. Denique debent Parentes adhibere saltem mediocrem diligentiam in comparandis bonis temporalibus pro suis liberis, eosdemque instituere suos hæredes, ut præcipitur in Novella 115. Justiniani Imp. in Authent. *Vt. cum de Appellatione. §. Aliud quoque capitulum*, nisi

justa causa adsit eosdem exhæredandi, quales in dicta Novella multæ referuntur: at sine justa causa eos exhæredantes non excusantur à peccato mortali, utpote notabilem ipsis injuriam inferentes. Reginald. l. c. n. 36. ad finem. Hanc ipsam Parentum obligationem indicavit quoque Paulus Apostolus 2. ad Corinth. 12. *Non debent filij Parentibus thesaurizare, sed Parentes filijs*, per quod verbum *thesaurizare* tamen non intelligitur, quòd debeant ditare suos liberos, & elevare supra suum statum, sed solum, quòd debeant eis relinquere hæreditatem sufficientem juxta conditionem sui status, vel saltem eos ita promovere, ut possint sibi de rebus juxta statum suum sibi necessarijs sufficienter providere, sive laborando, sive arma tractando, sive etiam munus aliquod literarium exercendo, juxta ea, quæ paulò antè diximus.

§. Hic verò oritur dubium, quod non infrequenter occurrit, an filius in divisione paternæ hæreditatis, quæ inter fratres instituitur post mortem patris, teneatur in partitionem adducere, & in legitimam suam computare expensas in se factas tempore studiorum, ut addisceret altiores scientias, veluti Philosophiam, Theologiam, Juris prudentiam, Medicinam; vel ut promoveretur ad gradum aliquem Academicum Doctoratus, aut Licentiatûs, vel ut provincias externas visi-

Ccccc

taret

taret, peregrinas linguas addisceret, aut exercitia equestria &c. negari enim potest, quod hæc contineantur sub nomine alimentorum, ad quæ filijs suis præstanda pater obligatur, cum alimenta, ut communiter accipiuntur, plurimum excedant, unde videntur hi sumptus esse conferendi saltem quoad hunc excessum.

Circa hoc dubium negat communior Sententia, impensas studiorum subiacere collationi; à plerisque tamen hoc ita limitatur, nisi habeat filius apud Patrem bona propria castrensia, aut quasi castrensia, vel à Matre, aut aliunde adventitia, nam tunc censetur eum sustentare de bonis ipsius, eò quod Pater non teneatur de suis præstare alimenta filio, quando filius habet bona propria. Alij adhuc aliter restringunt, ajuntque, has impensas non esse conferendas, nisi Pater, vel Mater filium pro debitore agnovisset, aut jussisset, ut in legitimam ejusmodi sumptus sibi imputari pateretur, quo casu tantum imputatur in legitimam, quantum filius amplius expendit, quam si domi fuisset videlicet excessus alimentorum aliàs debitorum, ita Vasq. *Opusc. de Testament. c. 7. dub. 7. n. 149.*

Mihi cum Haunoldo *tom. 2. de Jure, & Just. tr. 6. c. 8. contrav. 10. n. 568.* videtur, hac in re potissimum attendendum esse ad consuetudinem cu-

jusque loci, vel provinciae propriam; quod si verò specialis consuetudo, vel statutum nullum adsit, tunc sane locum habebunt prædictæ opiniones, quod non teneatur filius ejusmodi expensas pro se factas à Patre, cum in studijs versaretur, computare in divisionem cum reliquis fratribus, si bona propria ipse non habuit, imò etiam quando habuit, Pater tamen protestatus non est, se has expensas facere ex bonis ipsius filij, vel suo tempore hos sumptus esse refundendos, & computandos in legitimam. Probatur, & desumitur apertè hæc conclusio ex L. 50. ff. Familiae Eriscundæ, ubi dicitur: *quæ Pater filio emancipato studiorum causâ peregrè agenti subministravit, si non credendi animo misisse fuerit comprobatus, sed pietate debita ductus, in rationem portionis, quæ ex defuncti bonis ad eundem filium pertinuit, computari æquitas non patitur.* idemque patet etiam ex L. 5. C. Ad S. C. Macedonian. ubi studiorum expensæ pietati paternæ adscribuntur: atqui quæ præstita censentur ex pietate paterna, illa non repetuntur, si non fiant ex necessitate, prout ex necessitate dos danda est, censentur enim ex affectu donandi, & liberalitate quadam data esse, & ideo non reperuntur. Idem denique clarè habetur L. 11. C. De Negotijs gestis, ibi: *Siquid autem in rebus eorum (filiorum) utiliter, & probabili more impendisti, si non & hoc ma-*
serua

terna liberalitate, sed recipiendi animo fecisse te ostenderis, id negotiorum gestorum actione consequi poteris: ex quibus omnibus textibus non obscure patet, censerī hanc liberaliter fuisse filio donata, si Pater contrarium non expressit, nam etsi, quando filius bona propria habet, Pater non teneatur filio tunc aliquid præstare de suo, possitque jure repetere impensas, quas fecit pro filio in studio literarum, tamen non prohibetur, rebus etiam sic stantibus, filium ipse sustentare in studiis, eique hos sumptus liberaliter remittere: atque sic condonare, vel condonasse præsumendus est, etiamsi filius bona propria habeat, vel adventitia, quorum administratio sit penes Patrem, quotiescunque Pater non declarat, vel declaravit, an sumptus subministraret ex bonis filij proprijs, an verò ex suis, quia administrator debet bona ita administrare, ut, quantum potest, caveat, ne reddantur obnoxia litibus: cum ergo possit certum reddere debitum, & obligationem conferendi, si expressè moneat filium, se ex illius bonis administrare, & hoc non facit, sibi imputare debet, si præsumatur de suis dedisse ista omnia; contrarium enim non præsumitur, sed probandum est, ut manifestum est ex cit. L. 50. Fam. Eriscund. per illa verba: *Si non credendi animo Pater misisse fuerit comprobatus* NB. quæ verba penitus in rem

nostram exponit Glossa tum in principio, tum V. *Comprobatus*, & adhuc clariùs L. 11. C. De Negot. gestis. *Si non & hoc Materna liberalitate, sed recipiendi animo fecisse te ostenderis* NB. atque ita, teste Molina rom. 1. de Just. disp. 239. Jura Castellæ, & Lusitanix protestationem requirunt, quòd nolint Parentes hæc præstare gratis, sed ex bonis ipsiusmet filij, vel ut hos sumptus is aliquando compenlet in sua legitima portione, & sine hac declaratione censent dicta Jura, hæc omnia fuisse facta ex liberalitate, & affectu Paterno, idque ipsum clarissimis verbis statuitur in Jure quoque Bavarico Tit. 36. art. 10. & in hunc denique sensum conveniunt allegati AA. Molina, Bonacina, Haunoldus II. cc. quibus adjungo Reginaldum L. 20. c. 3. n. 43. Azor tom. 2. L. 2. c. 4. q. 17. & 18. & Fagundez in quantum præcept. Decal. L. 4. 10. n. 13. & seqq. qui omnes hac ratione docent, expensas has non esse computandas in legitimam: idemque dicendum est de expensis, quæ factæ sunt, ut filius visitaret provincias, addisceret peregrinas linguas, artem saltandi, tractandi arma, vel alia exercitia equestria &c. nam ista omnia cum cedant ad liberorum utilitatem promovendam, ultra id, quod ex necessitate debetur, nisi præcesserit parentum protestatio, censentur facta ex speciali pietatis affectu, & absque

que animo gravandi filium, vel obligandi ad collationem, proinde repeti vel à parentibus, vel ab hæredibus non posse, cum præsumantur liberaliter condonata, nisi contrarium ostendatur. Hæc ex occasione eorum, quæ à Parentibus debentur filiis quoad alimenta.

6. Circa parentum erga liberos suos obligationem quæstio institui potest, an ea æqualiter stringat utrumque parentem sine discrimine inter Patrem, & Matrem? ad quam respondeo, multò diversam esse hanc obligationem respectu utriusque, nam cura primaria alendi liberos est penes patrem, siquidem ad hoc, sicut ad cætera onera Matrimonij sustinenda dotem ab uxore accepit, aut quasi pro accepta habuit, ut in præcedentibus dictum est; tenetur tamen Mater secundariò, & in defectu Patris alimenta præstare liberis, si Pater alere eos ob inopiam non possit, Mater verò dives sit, quia hoc casu cessat Juris humani dispositio, quæ onus istud aliàs Patri imponit, & stantibus his circumstantijs in Matrem transfertur. *L. Si quis à liberis. §. ergo & Matrem. ff. De Agnoscend. & alend. liberis. c. Cum haberet De eo, qui duxit &c. in fine.* Tenetur Mater ob eandem causam etiam dotare filias. *Filiuc. tr. 27. p. 2. c. 2. n. 28.* extra hunc casum verò si Mater expensas fecerit in sustentationem liberorum,

quæ fieri à Patre debuerit, easdem jure poterit ab eo postea repetere, qui non solum in foro interiori, id est, conscientiæ, sed etiam in exteriori ad eas persolvendas Officio judicis compelletur, nisi eas expensas ex materna pietate, animo, & voluntate liberaliter donandi, & non repetendi fecisset, ut colligitur ex *L. Alimenta. C. De Negotijs gestis, & L. supra cit. Si quis à liberis. §. Mater. Azor tom. 2. L. 2. c. 5. q. 8. Laym. L. 5. tr. 10. p. 3. c. 5. n. 6.* ad solum quippe Patrem pertinet, ut liberos sustentet, totumque, quod incumbit Matri, hoc unicum est, ut primo ætatis triennio filijs ipsa lac præbeat. *L. Nec filium. C. De Patria potest. c. Ex litteris. De Convers. infidel. ubi decernitur.* filium à Patre alendum post triennium: quòd si Mater lactare liberos commodè non possit, onus providendi incumbit Patri, ut ipse suis impensis nutricem conducatur. *Bonac. disp. 6. in quartum præcept. Decal. pu. 5. §. 1. n. 3. Covarruv. p. 2. de Matr. c. 8. §. 6. n. 19. Azor l. c. q. 8. Gobat in Quinario tr. 5. c. 28. n. 19.* Si verò ipsamet lactare possit, & non faciat sine justa, ac rationabili causa, tenetur ipsa sumptus facere in nutricem, alioquin ferretur ex suo delicto commodum contra regulas utriusque Juris receptas, ita rursus Gobat *l. c. n. 10.*

7. Nunc verò, postquam sufficienter

cienter ea pertractavimus, quæ ad primam quaestionem præsentis casus pertinent, alterum quoque illius quaesitum nobis examinandum est, an Mater liberos suos lactare ipsa teneatur lacte proprio? Dubitandi ansam hic præbent Verba Divi Gregorij ad Augustinum Cantuariensem Episcopum in Anglia, quæ suo Decreto inseruit Gratianus c. Ad ejus. Dist. 3. Prava autem in conjugatorum moribus consuetudo surrexit, ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnunt, eosque alijs mulieribus ad nutriendum tradant, quod videlicet ex sola causa incontinentia videtur fuisse inventum, quia dum se continere nolunt, despicunt lactare, quos gignunt. S. Chrysostomus hoc ipsum adscribit intolerandæ superbiae Homil. 1. in Psalm. 50. ubi ait: Considera pauperem incentiva pietatis habere fulcimina; in divitibus multam superbiam. Apud pauperes uxor & ancilla, & ministra est; & procreat filios, & ipsa mater, & nutrix est. Apud divites autem non est ita, sed cum genuerit filium, statim eum tradit foris, & pietatis insignia abscondit superbia; erubescit fieri nutrix quæ facta est Mater. Accedit, ut eleganter advertit Phavorinus Philoſophus apud Gellium L. 12. Noct. Attic. c. 1. & cum eo Plutarchus in Libro, quem inscripsit. De educandis liberis, quod videantur agere contra ipsam naturam ejusmodi mulieres, quæ nolunt liberorum suorum integræ

matres esse, sed plius, quam dimidiatum Matris nomen transferunt in alienam feminam, quam proli suæ nutricem constituunt; abiciunt impiè sobolem, quam modò perperrunt, quamque in utero sanguine suo aluerunt, cum eam non viderent, recusant alere suo lacte, quam vident jam viventem, jam hominem, jam matris Officium implorantem; ac si ob alium finem geminum uber naturæ feminis addidisset, quam ut haberent duplicem fontem, unde liberos suos alerent! Leones, tigridēs, & viperæ educant partus suos, quis ergo non dicat, humanam naturam exuisse feminas, quæ feris immitiores ex educationis tædio proles suas destituunt, & alteri tradunt nutriendas, quæ non materna charitate, ac diligentia lac propinabunt, sed adscititia quadam benevolentia, quam venalem habent, nam pluri non raro istis nutricibus paucillum pecuniæ est, quæ in mercedem promittitur, quam infans, cui nutriendo mammam porrigunt. Quid verò, si fortè nec corpore sano, nec integris moribus sunt? Certè videmus non infrequenter, Matres optimè valentes filios habere morbosos, & pudicorum mulierum liberos Parentibus multum esse dissimiles, quia earum lacte pasci non sunt, sed alieno nutrimento à femina vel in animo, vel in corpore vitata, meliores futuri,

turi, si à succo cognato, & familiari in lucem editos Mater fovere perrexisset; ex quibus omnibus consequi videtur à gravi peccato vix excusandas esse Matres, quæ liberos suos ipsæ non lactant.

8. Sed dicendum, Matres, quæ sine justa, ac legitimâ causâ filios suos alieno, & non proprio lacte nutriunt, non esse facile damnandas peccati mortalis, cum pietas, vel charitas liberis debita non graviter violetur, nec grave per hoc illis damnum inferatur, si modò de bonâ nutrice ijs provideatur, quæ lacte abundet, & morbo, pravisve moribus infecta non sit; veniali tamen culpâ ejusmodi mulieres non vacant, & quidem, ut docet Azor l. c. c. 4. q. 3. ad finem, non levi, & parvâ, quòd, cum id sine incommodo possent, liberis suis amorem debitum non exhibeant, sed nimis facile eisdem negligant; qui Galeno testante. *L. 1. De sanitate tuenda* melius nutriuntur lacte matris, quàm alterius feminae, cum illud ijs maximè proprium alimentum sit, nam existentibus in utero sanguis nutrimentum fuit; ex sanguine verò lac gignitur, modicâ in mamillis facta mutatione: ita à peccato quidem mortali excusant, non tamen à veniali cum Azor Navarrus in *Manuali* c. 14. n. 17. Covarruv. l. c. n. 20. Fagundez l. 4. in *quart. Præcept. Decal.* c. 1. n. 12. Tamb. l. 5. in *Decal.* c. 3. §. 2.

n. 1. Laym. Bonac. Gobat, Reginald. &c. peccant tamen juxta eisdem AA. mortaliter parentes, si in nutrice eligenda curam convenientem non impendant, & bonam non constituant, sed talem, à qua periculum immineat infanti, ne vel gravi morbo à nutrice inficiatur, vel unâ cum lacte ab ea malos mores hauriat.

Carebit autem Mater omni culpa, etiam veniali, si liberos ipsa non lactet ex justa, ac legitima causa, sed à bonâ nutrice alieno lacte nutriendos curet, cujusmodi causæ justæ ab Azor, alijsque supracitatis censentur esse, si careat ipsa lacte, vel naturâ admodum imbecillis sit, ita ut vix sine dispendio, ac periculo proprio lac filio præbere queat; si viro mortuo, vel facto divortio, ingressa esset monasterium, ut vitæ studeat Religiosæ; si sine dedecore, aut infamiâ prolem lactare nequeat: excusatur etiam mater ratione magnæ nobilitatis, si ea propter illam non deceat, ut hoc officium ipsa subeat, ut evenit in ijs locis, ubi more, & usu receptum est, ut feminae illustri genere natæ filios proprio lacte non nutriant. Imò sufficere putat Azor solam consuetudinem diuturnam, & non recens introductam, qualis cum passim recepta non sit, ut liberos per nutricem alant feminae ejus conditionis, qualis in casu præsentis est Lesbica, non video, qui eam à veniali

veniali peccato excusare possit, quam illa jactat, nobilitas adhuc in cunis vagiens, cum ob quamcunque magnam nobilitatem excusare nolit faminas à lactandis proprijs filijs Co-

varruvias l. c. cum id neque Reginis dedecori sit, quarum exempla plurima adducit Tiraquellus c. 20. De Nobilitate, ubi de hac materia elegantissime scribit.



QUÆSTIO QUARTA.

Quæ, & quanta sit obligatio coniugum ad debitum coniugale sibi mutuò reddendum?

CASUS PRIMUS

*Uxoris debitum negantis ob multiplicitatem prolium,
& neglecta alimenta à viro ebrioso.*

Erlinda quinque prolium mater maritum habet Ragenulphum opificem, artis quidem suæ optimè peritum, sed helluonem, qui totum, quod lucratur, lusu & compotationibus absumit, diebus integris quandoque in popina hærens, famentibus